Od porozumění rizikům k transparentnímu výzkumu

Citace | Suchá, J. (2026). Od porozumění rizikům k transparentnímu výzkumu. *Adiktologie v preventivní a léčebné praxi, 9*(2), 91

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

druhé číslo Adiktologie v preventivní a léčebné praxi se tentokrát věnuje užívání návykových látek z několika různých perspektiv: od dat o dospívajících ve školách přes rizika nočního života mladých dospělých až po případovou studii. Dotýká se také online rizikového chování a nabízí praktický vhled do principů otevřené vědy.

Úvod patří aktuálním výsledkům každoročního šetření rizikového chování žáků druhého stupně základních škol a středních škol v Praze, které realizuje Centrum sociálních služeb Praha. Na vzorku téměř jedenácti tisíc žáků ukazuje, že užívání většiny návykových látek, včetně alkoholu a klasických cigaret, zůstává stabilní nebo mírně klesá, zatímco přibývá elektronických cigaret, nikotinových sáčků a energetických nápojů. Šetření sleduje i méně obvyklé oblasti, například užívání kratomu či léků na uklidnění nebo spaní bez doporučení lékaře.

Druhý příspěvek se věnuje drink spikingu, tedy tajnému podání alkoholu nebo jiné psychoaktivní látky do nápoje, u jedinců ve věku 15–25 let. Studie mapuje prevalenci tohoto jevu, rizikové faktory i informovanost. Osobní zkušenost nebo podezření uvedlo 13,6 % respondentů, u žen přibližně třikrát častěji než u mužů, odbornou pomoc ale vyhledalo jen 3,0 % z těch, kdo podezření měli. Výsledky proto ukazují na potřebu cílených preventivních intervencí a vyšší informovanosti, a to už mezi adolescenty.

Tematickou část uzavírá kazuistika vysoce funkčního kombinovaného užívání návykových látek u výkonnostně orientovaného jedince. Popisuje čtyřicetiletého muže s vysokou mírou pracovní a sociální adaptace, který dlouhodobě užívá více látek s regulační funkcí v kombinaci s anabolicko-androgenními steroidy. Tento detailní vhled do života jedince může být přínosem při nastavování intervenční či terapeutické strategie u lidí s podobnými obtížemi.

Další text se přesouvá k online rizikovému chování, konkrétně k problémovému užívání sociálních sítí. Na vzorku 331 adolescentů ve věku 11–15 let zkoumá, jak souvisí vztahová vazba k matce s volbou copingových strategií a jak se tyto strategie pojí s problémovým užíváním sociálních sítí. Výsledky předložené původní výzkumné práce podtrhují potřebu se této oblasti věnovat dále a podrobněji.

Číslo uzavírá text ze sekce vzdělávání, který přibližuje principy otevřené vědy (open science). Článek prakticky popisuje postup tvorby Registrované zprávy (Registered Report), populární formy, která umožňuje autorům budoucích studií získat kvalitní odborné hodnocení a posudek na návrh výzkumu ještě před jeho realizací. Tím snižuje subjektivní zaujetí výzkumníků a podporuje transparentnost. Příspěvek je určen zejména doktorandům a začínajícím výzkumníkům.

Za celou redakci Vám přeji podnětné čtení.

V Praze, dne 29. září 2026

Jaroslava Suchá
Vedoucí redaktorka
Adiktologie v preventivní a léčebné praxi